

Det grønlandske seminariums krise 1963–1964

Af Signe Michelsen

I jubilæumsnummeret af *Atuagagdliutit/Grønlandsposten* for 11. december 1985 stod der en redegørelse for seminariets udvikling i Nuuk af Rektor *Ingmar Egede*: *Ilinniarfissuaq*, lærermanglen og kulturen. Den fik mig til at tænke på seminariet i 1963–1964, da min mand og jeg vikarierede et år som lærere ved Seminariet og Realskolen i Grønland, og på den begivenhed, det var, da 1964-loven for seminariet blev vedtaget.

Vi var først og fremmest rejst til Grønland på grund af min familiemæssige tilknytning til Grønland, men vi var naturligvis også interesserede i at iagttage udviklingen i datidens Grønland, og vi imødeså med forventning og spænding vores arbejde i Nuuk, der dengang hed Godthåb. Inden vor afrejse havde vi i Grønlandsministeriet bl. a. hørt om planerne for en nyordning af seminariet, og *Atuagagdliutit* for 6. juni 1963 havde haft en stor artikel om udbygningen af det grønlandske skolevæsen. Vi blev derfor meget forundrede og skuffede, da vi på tilbagereisen fra Ilulissat, min mors fødeby, til Nuuk læste i *Atuagagdliutit* for 18. juli, at

planerne vedrørende seminariet var opgivet.

Det stod os begge klart, at en nødvendig forudsætning for en hensigtsmæssig udvikling i Grønland var veluddannede grønlandske lærere, men i disse år var grønlandske lærere blevet en mangelvare. Således havde der i 1962 ikke meldt sig en eneste til seminariets 1. klasse! – Der var flere årsager til denne situation, som i tidsskriftet *Grønland* 1963 af kontorchef *Budde Lund* blev betegnet som værende »af næsten katastrofal art«. I første række de økonomiske: de i Grønland uddannede læreres lave løn og manglende advancementsmuligheder; men dernæst har uden tvivl bevidstheden om fagligt at blive »anden klasses« lærere i forhold til de i Danmark uddannede grønlandske lærere spillet en stor rolle. Den daværende seminarieuddannelse i Godthåb var 3-årig: en 2-årig undervisning ved seminariet, efterfulgt af et års praktiktjeneste i Danmark. Undervisningen tilsigtede at uddanne lærere til den grønlandske børneskole. Lønnen var på niveau med danske småbørnslæreres.

Ilinniarfissuaq, Grønlands Seminarium. Fra Tusarliivik's billedarkiv.

Det nye forslag om seminariet gik derfor ud på, at den grønlandske seminarieuddannelse skulle være på niveau med den danske og dermed kunne give de samme advancementsmuligheder som i Danmark. Og skoledirektør *Christian Berthelsen* udtalte i forbindelse med sin præsentation af forslaget 6. juni 1963 i Atuagagdliutit: »Jeg personlig lægger megen vægt på seminarieuddannelse i Grønland. Jeg vil holde fast på, at de i Grønland uddannede lærere ikke skal stå tilbage for deres danske kolleger.«

Nu var der, som man siger, »kommet en mand med en slæde i vejen.« Som forklaring på opgivelsen af planen nævnte *Christian Berthelsen* i et interview i Atuagagdliutit 18. juli 1963 usik-

kerhed m. h. t. elevmaterialet hos lærerrådet ved seminariet og realskolen i Godthåb, som også havde udtrykt andre betænkeligheder. I slutningen af interviewet karakteriserede *Christian Berthelsen* problemet som værende mere af politisk karakter end et spørgsmål om bevillinger.

Andetsteds i samme nummer af Atuagagdliutit kunne man læse et stort opsat indlæg af *Poul Bo Christensen* med titlen: Det nye seminarium i Godthåb. Forfatterens hovedindvending mod nyordningen var, at mange elever med realeksamen ikke ville kunne klare et grønlandsk seminarium på niveau med det danske. Det sluttede han ud fra en sammenligning mellem realskoleresultaterne

hos de elever, der havde fortsat deres uddannelse henholdsvis på grønlandsk og dansk seminarium. Heri hed det i pkt. 2: »Lærerrådet går i denne udtalelse ikke ind på nogen vurdering af det nye seminarium, men kan dog udtale, at der ikke kan opnås nogen almindelig tilslutning til planen.« Iøvrigt karakteriserede Poul Bo Christensen Godthåb som en meget provinsiel by, der ikke ville kunne give de vordende lærere en udviklende social og kulturel baggrund.

I et indlæg med titlen: »Det grønlandske seminariums fremtid« (Atuagagdliutit 12. september 1963) imødegik min mand *William Michelsen* ud fra principielle betragtninger Poul Bo Christensens synspunkter, idet han understregede, »at den grønlandske skole *er tosproget*, idet grønlandsk er de fleste elevers modersmål, mens dansk er det sprog, gennem hvilket de lærer den europæiske kultur at kende«.

I virkeligheden var den grønlandske realeksamen langt vanskeligere end den danske, idet der ikke blot stilledes store krav i fremmedsproget dansk, men – som vi senere skulle erfare – også stilen på modersmålet var særdeles vanskelig på grund af den gamle retskrivning.

Det undrede os, at Poul Bo Christensen lagde så stor vægt på eksamenskvoteinten. For en »eksamenskvoteient afgør ikke et menneskes værdi, heller ikke som fremtidig lærer«, som min mand skrev. Og det gjaldt jo om at vinde egnede grønlændere for lærergerningen. Om de i Danmark uddannede grønlandske lærere, som Poul Bo Christensen træffende kaldte »den egentlige kontaktflade« mellem danske og grønlandske lærere, gjaldt

det, at en del stiftede familie i Danmark og blev dér. Dette fremhævedes af *Jonathan Motzfeldt* i et læserbrev den 12. september 1963. Vi traf kun et par på dansk seminarium uddannede lærere i Godthåb i 1963. I en leder i samme nummer kommenterede *Jørgen Fleischer* problemet og sluttede således: »Det, vi skal have, er en ensartet læreruddannelse i selve Grønland. At læreruddannelsen sker i Grønland, er af stor national værdi.«

Ja, nu skulle vi selv gøre vore erfaringer. Vi fik hver tildelt en realklasse i dansk, og min mand skulle tillige undervise seminarieklassen. Den bestod af de seks elever, der var blevet tilbage, efter at ni af de femten tilmeldte havde trukket sig tilbage af skuffelse over, at seminariets nyordning foreløbig var opgivet.

Både min mand og jeg var gymnasielærere, og jeg følte mig derfor lidt usikker på, hvor jeg skulle lægge niveauet i undervisningen. Navnlig fordi elevernes alder svarede til 3. G. De virkede også modne. Sprogligt set var der stor spredning, nogle var særdeles veltalende, mens andre var fåmælte. Men deres fåmælted skyldtes nok i mange tilfælde, at de hellere tav end sagde en fejl. Hvis vi diskuterede et emne, foregik det efter alle kunstens regler. Det blev skarpt påtalt af eleverne, hvis nogen forsyndede sig derimod. Og jeg, som var vant til elever, der selv i 3. G. diskuterede i munden på hinanden!

Vi læste tekster fra en dansk antologi. De var fra en dansk synsvinkel udmærkede. Hvor meget sagde de egentlig

grønlanderne? Jeg husker, vi hørte en båndoptagelse af Kaj Munks »Ordet«. Den sagde dem noget. Men mangelen på velegnede lærebøger var for mig et af de største problemer dengang. Til eksamen ønskede eleverne at opgive Karen Blixens »Skibsdrengens fortælling«. Det kunne jeg forstå. Men at de også ville opgive Oehlenschlägers »Guldhornene« er mig den dag i dag en gåde!

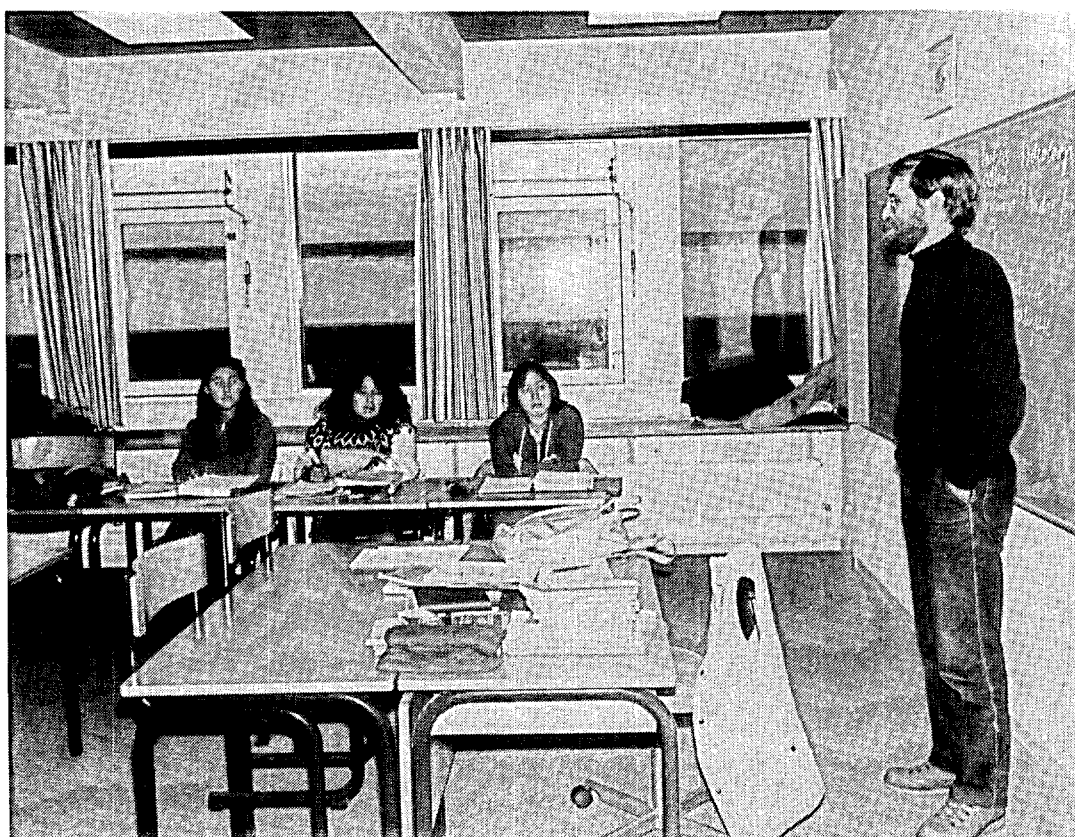
I de danske stile begik de sjældent graverende sproglige fejl. I det hele taget havde jeg i dette år lejlighed til at beundre grønlandernes dygtighed til at stave. Jeg havde en anden klasse, med både grønlandske, danske og færøske elever. Grønlanderne stavede absolut sikrest. I realklassen var det navnlig ordstillingen, der voldte besvær. Til gengæld udtrykte eleverne sig ofte både med fantasi og friskhed. Disse kvaliteter syntes jeg at man ikke havde lagt tilstrækkeligt vægt på ved bedømmelsen af eksamensopgaverne. Jeg husker, den forekom mig streng. Men det fag, eleverne var mest bange for ved realeksamen, var skriftlig grønlandsk. De anvendte jo den gamle retskrivning, som er betydelig vanskeligere end den nye. Og dog ønskede de at beholde den gamle, fordi de syntes, »den var finere og smukkere«. Når jeg tænker tilbage på denne klasse, er jeg overbevist om, at mange i den ville have kunnet klare en seminarieuddannelse på dansk niveau!

Miljøet i Godthåb var der ikke noget i vejen med i året 1963–64. Politisk var året meget engagerende. Forslaget om fødestedskriteriet førte til hede debatter, bl.a. med formanden for G-60, Ebbe Groes, og til den første demonstration i

Grønlands historie, hvori ungdommen deltog med liv og sjæl. Grønlands første politiske parti, Inuitpartiet, blev stiftet, og jeg deltog i en studiekreds med grønlandere og danske. På det kulturelle område husker jeg flere teaterforestillinger, en grønlandsk revy, adskillige film fra Statens Filmcentral og gode koncerter. En af de interessanteste oplevelser var en gudstjeneste i Godthåb kirke, hvor stammefrænder fra Labrador »tak-kede for evangeliet«, som de sagde.

Og imens blev forslaget om seminariet lige så stille vedtaget. Forslaget blev drøftet indgående i lærerrådet, hvor det ingen modstand mødte. Det blev vedtaget i det grønlandske landsråd, og den 16. januar kunne Christian Berthelsen til Atuagagdliutit udtale, at den nye læreruddannelse ville komme i gang i 1964 under forudsætning af folketings vedtagelse af loven (den blev vedtaget i april 1964). Og han sagde: »Når man sigter efter at hæve undervisningsstandarden og uddannelsesniveaue i Grønland til samme højde som det danske, må følgen heraf blive, at uddannelsen af de lærere, der skal undervise børnene, hæves på tilsvarende vis.«

I Ingmar Egedes redegørelse for udviklingen inden for Ilinniartissuaq findes en statistik, hvoraf det fremgår, at i årene 1964–1982 blev 338 elever dimitteret (heraf 72 faglærere), dvs. 14–15 dimittender gennemsnitlig om året. Et tal, der gjorde mistilliden til det nye seminarium til skamme. Det var et sådant tal, Christian Berthelsen havde forestillet sig; men det var jo desværre ikke stort nok til at dække det stærkt stigende behov for grønlandske lærere.

Fra en time på Seminariet. Tusarliivik's billedarkiv.

Situationen har ikke bedret sig i 1986. Tværtimod, der tales igen om stor mangel på grønlandssprogede lærere. Blandt en række årsager nævner Ingmar Egede, at hjemmestyret i 1979 indførte en 4-årig læreruddannelse med HF som adgangseksamen. Der er mange andre uddannelsestilbud for unge med HF-eksamen, som de måske foretrækker fremfor en 4-årig læreruddannelse. Landstinget har derfor som en nødløsning besluttet at forkorte uddannelsen med ét år i en forsøgsperiode.

Den kortere uddannelsestid kan måske tiltrække flere studerende, men hvad

hjælper det, hvis adskillige efter endt læreruddannelse søger ind i andre erhverv på grund af lærernes lave løn? – De grønlandske lærere lønnes nemlig endnu dårligere end de danske (p. gr. af danskernes grønlandstillæg), til trods for den uomtvistelige kvalifikation, der ligger i, at de er dobbeltsprogede. Det var et problem, man var opmærksom på i 1963. Kunne der ikke være grund til at tage det op i 1986, f.eks. i form af et tillæg til dobbeltsprogede lærere? – Et livskraftigt grønlandsk seminarium er dog af afgørende betydning for det grønlandske sprogs fremtid.